

bağbahçe

TEMA

ÇEVRE BAHÇE ÇİÇEK DERGİSİ SAYI: 14 KASIM-ARALIK 2007 FİYAT: 3 YTL

Hatmi
Sabır Bitkisi

Kış Başında
Bahçe ve Bitkilerimiz

Van'ın, Vanlı Olmayan
Süs Bitkileri

Kasımpatı
Makedonya Meşesi
Roka

“Türkiye Florasını
Koruma Çalışmaları”
Hedef 8;

Zingit

Hatmi

(*Althaea officinalis* L.)

Hatmi (*Althaea officinalis* L.), Ebegümecigiller (*Malvaceae*) familyasına ait, iki metreye kadar boyolanabilen, küçük ve pembemsi beyaz renkli çiçekleri olan bir bitkidir. Avrupa ve Asya'nın nemli alanlarında yetişen hatmi, Anadolu'da oldukça yaygındır. Batı Avrupa'dan Rusya'ya kadar olan bölgede tarımı yapılmaktadır. Hatmi, en az 4000 yıldır çay ya da şurup halinde, göğüs yumuşatıcı ve öksürük kesici olarak kullanılan güvenilir bir bitkidir. Soyulmuş ve soyulmamış haldeki tam ya da kesilmiş köklerinin yanı sıra; bütün ya da ufalanmış kuru yaprakları ile ticarete yer alır. Ayrıca, çiçekleri ve tohumları da kullanılmaktadır. Kökler, en az 2 yıllık bitkilerden elde edilmelidir. Hatmi kökü (*Althaeae radix*) ve hatmi yaprağı (*Althaeae folium*), Avrupa Farmakopesi'nde kayıtlıdır.

Hatminin etkisi, içerdiği müsilajdan dolayıdır. Müsilaj miktarını ölçen şişme indisi, kaliteli üründe en az 10 olmalıdır. Eski Mısır'da MÖ 2000 yılında, hatmi kökünün balla kaynatıl-

masıyla hazırlanan tatlı, firavunlara ve tanrılara adanırdı. Benzer tatlı, Batı Avrupa'da da bilinir.

Alman "E Komisyonu" 1989 yılında, hatminin kök ve yapraklarının, ağız-boğaz mukozasının tahrişine bağlı kuru öksürük nedeniyle kullanımı ile hatmi kökünün, mide cidarının hafif yangısı nedeniyle kullanımını onaylamıştır. Hatminin kuru yaprakları ve çiçeklerinden, yüzde 5 oranında hazırlanan çay balla karıştırılarak içilebilir. Köklerin yüzde 10 oranında suyla kaynatılmasıyla hazırlanan dekoksyon, balla karıştırıldıktan sonra, günde bir bardak içilir ya da solunum yolu tahrişlerinde gargara halinde kullanılabilir.

Avrupa Bilimsel Fitoterapi Kooperatifi (ESCOP), hatminin soğuk suda bekletilmesiyle hazırlanan maseratın ve hatmi şurubunun, kuru öksürükte ve sindirim sistemi ile ağız-boğaz

mukozası tahrişinde, içilerek ya da gargara halinde kullanımını öngörür. ABD'de hatminin çiçekleri ve kökleri ile bunların ekstraları, Gıda ve İlaç İdaresi (FDA)'nin "GRAS" (Genellikle emniyetli kabul edilir) kategorisinde yer alır. Yani, gıda maddesi olarak kullanımına izin verilmiştir.

Ülkemizde yetişmesine rağmen, hatmiye aktarlarda rastlanmaz. Genellikle hatmi adıyla, kırmızı ya da mor renkte ve iri çiçekli olan gülhatmi (*Alcea rosea* L.) bilinir. Gülhatmi, bahçelerde görmeye alışkın olduğumuz bir süs bitkisidir. Doğada da yayılış gösterir. Bu bitkinin çiçekleri de hatmi gibi kullanılır.

K. Hüsnü Can Başer
Prof.Dr.; Anadolu Üniv. Eczacılık Fakültesi

Fotoğraflar: Zafer Karaca

Bu yazıda belirtilen ifadeler, sadece bilgilendirme amaçlı olup tavsiye niteliği taşımaz. Hastalıkta, tedavinin mutlaka doktor kontrolünde yapılması gerektiği unutulmamalıdır.

